

عبدالکریم لاهیجی

وکیل دادگستری

دعوی عدم استفاده از علامت تجاری

در شماره ۱۲۲ مجله کانون وکلای دادگستری همکار محترم آقای آلبرت برناردی دو مورد از موارد اجمال و ابهام قانون ثبت علائم و اختراعات را مشروحاً بیان داشته‌اند. موضوع مقاله حاضر مورد دیگری از نارسائیهای قانون ثبت علائم و اختراعات و آئین‌نامه اجرایی آنست.

طرح مسأله

۱- ماده ۲۲ قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب تیرماه ۱۳۱۰ - «کسیکه نسبت به ثبتهای راجع بعلامتی از تاریخ ثبت تا سه سال اعتراض نکرده باشد دیگر نمیتواند نسبت به آن ثبت اعتراض نماید مگر اینکه ثابت کند معترض علیه در حین ثبت عالم بوده است باینکه علامت را خود معترض یا کسیکه بمعترض علامت را انتقال داده قبلاً بطور مستمر استعمال کرده ولی هرگاه معترض علیه ثابت نماید که معترض قبل از انقضاء سه سال فوق از ثبت علامت اطلاع داشته است اعتراض معترض پذیرفته نخواهد شد».

۲- ماده ۱۳ آئین‌نامه اصلاحی اجرای قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات مصوب سال ۱۳۳۷ - «در صورتیکه علامت ثبت شده برای محصولات مقرر در ماده یک قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب اول تیرماه ۱۳۱۰ ظرف مدت ۳ سال از تاریخ ثبت آن از طرف صاحب علامت یا قائم مقام یا نماینده قانونی او بدون عذر موجه مورد استفاده تجاری در ایران یا در خارجه قرار نگیرد هرذینفعی میتواند ابطال آنرا از دادگاه شهرستان تقاضا نماید».

نتیجه اینکه:

اولا - دعوی ابطال ثبت علامت تجاری علی‌الاصول پس از انقضاء سه سال

از تاریخ ثبت علامت مشمول مرور زمان است.
ثانیاً - در صورتیکه علامت ظرف ۳ سال از تاریخ ثبت مورد استفاده قرار نگیرد قابل ابطال است.

بطوریکه ملاحظه میشود اقامه دعوی مذکور در ماده ۱۳ آئین‌نامه متوقف بر گذشتن سه سال از تاریخ ثبت علامت است در صورتیکه قانونگذار در ماده ۲۲ قانون دعوی ابطال علامت را پس از انقضاء سه سال مشمول مرور زمان دانسته است و ظاهراً بین ماده ۲۲ قانون و ماده ۱۳ آئین‌نامه تعارض وجود دارد.
مضی سه سال از تاریخ ثبت علامت از طرفی «شرط» اقامه دعوی و از طرف دیگر «مانع» استماع دعوی است.

راه حل

در صورتیکه دعوی مذکور در ماده ۱۳ آئین‌نامه را از شمول حکم مقرر در ماده ۲۲ قانون خارج بدانیم و به لسان حقوقی ماده ۱۳ آئین‌نامه را وارد بر ماده ۲۲ قانون تلقی کنیم تعارضی تحقق نخواهد یافت.
بعقیده نگارنده مقررات ماده ۲۲ قانون ثبت علائم بدلائل ذیل ناظر بر حکم مندرج در ماده ۱۳ آئین‌نامه نیست:

۱- حکمت وضع ماده ۱۳ آئین‌نامه اینستکه بصراحت ماده ۱ قانون ثبت علائم علامت تجارتي «برای امتیاز و تشخیص محصول صنعتی، تجارتي و یا فلاحتی اختیار میشود» و چنانچه کسی علامت را بمنظور غیرماوضع ثبت کند و ظرف سه سال از تاریخ ثبت مورد استفاده قرار ندهد عدم استفاده از علامت در حکم اعراض است و باب تملك علامت برای غیرمالك باید مفتوح باشد و مقدمه تملك ابطال ثبت سابق است. در نظامنامه سابق اجرای قانون ثبت علائم که متعاقب تصویب قانون در تیر ماه ۱۳۱۰ وضع گردید مقرراتی در خصوص ضمانت اجرای عدم استفاده از علامت تجارتي پیش‌بینی نشده بود و در نتیجه عده‌ای علائم دیگران (حتی علائم مشهور) را بنام خود به ثبت رساندند و چون محصولی هم که وسیله تظاهر و معرفی علامت و مآلاً آگاهی اشخاص ذینفع باشد عرضه نکردند باگذشتن سه سال از تاریخ ثبت، علامت تجارتي دیگران برای همیشه در انحصار و قید مالکیت ایشان در آمد و وسیله‌ای شد برای اخاذی از مالك واقعی علامت و بدین جهت در آئین‌نامه اصلاحی سال ۳۷ برای عدم استفاده از علامت تجارتي ضمانت اجرای ابطال علامت در ماده ۱۳ پیش‌بینی گردید و مسلم است که این مورد خاص از عموم ماده ۲۲ قانون خارج میباشد و به عبارت دیگر وارد بر آنست و در غیراینصورت نقض غرض است.

۲- اساساً در صورتیکه ماده ۱۳ آئین‌نامه را از شمول ماده ۲۲ قانون خارج ندانیم حکم مقرر در ماده ۱۳ لغو و غیرقابل اجراست و «اتیان حکم عبث شأن شارع نیست».

۳- در فرانسه نیز مقررات مشابهی در مواد ۴ و ۱۱ قانون ثبت علائم تجارتي مصوب ۳۱ دسامبر ۱۹۶۴ پيش بيني شده است. در ماده ۴ مرور زمان دعوی ابطال علامت پنج سال از تاريخ ثبت علامت مقرر شده و در ماده ۱۱ دعوی عدم استفاده از علامت پس از انقضای پنج سال از تاريخ ثبت قابل استماع تلقی گردیده و بدین ترتيب دعوی مزبور از شمول حکم مندرج در ماده ۴ خارج شده است.

وضعیت خاص دعوی عدم استفاده از علامت تجارتي

بی‌مناسبت نیست که راجع به طبیعت دعوی عدم استفاده از علامت تجارتي

نیز بحث شود.

علی‌الاصول و بمقتضای قاعده «البینه علی المدعی» که بصورت مواد ۱۲۵۷ قانون مدنی و ۳۵۶ قانون آئین دادرسی مدنی در قانونگذاری جدید ایران تجلی کرده است اثبات دعوی بعهده مدعی است ولی در دعوی عدم استفاده از علامت تجارتي (مثل دعاوی مطالبه نفقه و ایفاء حقوق زوجیت و غیره) اجرای اصل فوق ملازمه با اثبات امر عدمی دارد و امر عدمی قابل اثبات نیست (باستثنای موردیکه ملازم با امر وجودی باشد) بنابراین صرف اعلام و ادعای ذینفع مبنی بر اینکه مالک علامت ظرف سه سال از تاريخ ثبت، علامت خود را مورد استفاده قرار نداده کافی برای استماع دعوی است و اثبات خلاف ادعا بعهده مدعی علیه (مالک علامت) است و این رویه ایست که قانونگذار فرانسه نیز پذیرفته و ذیل ماده ۱۱ قانون ثبت علائم مقرر داشته که «دلیل استفاده از علامت باید از ناحیه مالک آن ابراز شود».